

ISTRAŽIVANJE INFORMACIJSKE PISMENOSTI U KNJIŽNICI FILOZOFSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U MOSTARU

Research on information literacy in the Library of the Faculty of
philosophy University of Mostar

Silvana Marić Tokić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru
silvana.marictokic@ff.sum.ba

Sanja Ledić

Filozofski fakultet, Sveučilište u Mostaru
sanja.ledic@ff.sum.ba

UDK / UDC **004-028.31:027.7**

Izvorni znanstveni rad / Original scientific paper

Primljeno/ Received: 05.05.2023.

BROJ
BIBLIOGRAFSKE
JEDINICE

442

Sažetak

Potreba za informacijskim opismenjavanjem u suvremenom informacijskom dobu nije novost, ono je danas postalo nužnost. Pojavom suvremene informacijsko-komunikacijske tehnologije, informacije se izuzetno brzo šire, ali nisu svaka informacija i informacijski izvor jednako vrijedni, stoga se u informacijskom svijetu treba znati snaći. Visokoškolske knjižnice imaju važnu ulogu u poticanju razvoja informacijske pismenosti, s naglaskom na samostalno učenje, kritičko razmišljanje i rješavanje problema. Cilj istraživanja prikazana u ovom radu je utvrditi u kolikoj su mjeri studenti, korisnici knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru upoznati s uslugama koje im se nude, tj. utvrditi razinu njihove informacijske pismenosti. Istraživanje je provedeno anketom na uzorku od 65 studenata završne godine diplomskih studija različitih studijskih grupa na Filozofskom fakultetu u Mostaru. Istraživanjem se utvrdilo da su studenti, iako informatički jako pismeni, generalno informacijski nepismeni, te nemaju dovoljno kompetencija za pronalazak i vrjednovanje informacija. Rezultati istraživanja poslužit će kao smjernice za unaprjeđenje postojećih aktivnosti vezanih uz podizanje razine informacijske pismenosti studenata, kao i poticaj za nova istraživanja.

Ključne riječi: informacijska pismenost, visokoškolske knjižnice, informatička pismenost, studentska populacija, izvori informacija.

Summary

The concept of information literacy is relatively new, but the need for information literacy in the modern information age is not new, it has become a necessity today. With the progress of modern information and communication technology, information spreads extremely quickly, but doesn't every information or information source equally valuable, so we need to know how to navigate in this information world. University libraries have an important role in encouraging the development of information literacy, with an emphasis on independent learning, critical thinking and problems solving. The goal of this research is to determine the extent to which students, users of the library of the Faculty of Philosophy, University of Mostar, are familiar with the services offered in the library, in fact to determine the level of their information literacy. The research was conducted through a survey, on a sample of 65 students, final year of graduate studies from different study groups of the Faculty of Philosophy, University in Mostar. The researching established that, although the students are computer literate, they are generally information illiterate and they do not have enough competence to find and evaluate information. The results of the research will serve as guidelines for the improvement of existing activities related to raising the level of information literacy of students, as well as an incentive for new researching.

Keywords: information literacy, university libraries, informatics literacy, students' population, source of information.

Uvod

Bolonjski proces unio je značajne promjene u način rada visokoškolskih ustanova u okviru kojih funkcioniraju i fakultetske knjižnice u Bosni i Hercegovini. Ove se promjene odražavaju i na knjižničare jer je potrebna stalna prilagodba kako bi se iskoristili svi izvori informacija koji im stoje na raspolaganju. Knjižnice u sastavu odgojno-obrazovnih i obrazovnih ustanova neizostavni su sudionici u razvoju kompetencija knjižnične i informacijske pismenosti.¹ Knjižnice su od same pojave temelj i ključ društva, razvoja, obrazovanja, znanosti itd. „Knjižnice moraju odigrati jednu od ključnih uloga i pobrinuti

¹ Kiš, Kristina; Plaščak, Bernardica. Kompetencije knjižnične i informacijske pismenosti od škole do fakulteta. // Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema 14, 1/2(2020), str. 114.

se da ne dođe do podjele na informacijski pismene ili informacijski nepismene, omogućavajući pristup tehnologiji i internetu. Uloga je knjižnice nezaobilazna i pri osposobljavanju korisnika da prilikom traženja, procjene i korištenja informacija primjenjuju najsvremeniju informacijsku tehnologiju. Dostupnost tehnologije i mnoštvo elektroničkih izvora doveli su do promjena u pružanju knjižničnih usluga.² Ključna uloga knjižnica jest u pronalaženju i upotrebi informacija za rješenje problema ili pronalaženje novih rješenja, zatim otkrivanje novih informacija i znanja koja će nam olakšati svakodnevni život. Zadaća fakultetske knjižnice jest da svojom građom, fondom i informacijskim opismenjavanjem dâ doprinos svojim korisnicima u profesionalnom smislu, na području znanosti, usavršavanja, cjeloživotnoga učenja, a svim pojedincima na individualnom polju. „Suradnja nastavnika i knjižničara osnova je za uspješnost informacijskoga opismenjavanja studenata. Knjižničari su upućeni u informacijsko ponašanje studenata, dobro poznaju knjižničnu građu i izvore informacija te ključne koncepte koje studenti moraju spoznati da bi postali sposobni za provođenje potrebnih istraživanja. Profesori, su s druge strane, stručnjaci za svoje područje, a zajedno, kroz međusobni dijalog i suradnju, mogu raditi na reviziji postojećih tečajeva, planirati nove tečajeve kojima se podiže razina informacijske pismenosti studenata, zajednički utvrđivati probleme na koje se tijekom informacijskog opismenjavanja studenata nailazi, raditi na njihovu otklanjanju i sl.“³ Služenje knjižnicom, posebno fakultetskom, nije samo u članstvu, posudbi građe, nego i u načinu pretraživanja, dolaženja do informacija, prije svega relevantnih, postavljanju kvalitetnih upita, dobivanju korisnih odgovora, a to prije svega uključuje informacijsku pismenost. Informacijska je pismenost sposobnost pojedinca da u bujici informacija prepozna potrebnu informaciju, ocijeni je kao valjanu te učinkovito upotrijebi nađenu informaciju⁴ Knjižničari, prije svega, moraju biti informacijski pismeni, a onda i svi ostali korisnici knjižnica.

S promjenama koje su nastupile u nizu područja dolazi i do promjena unutar samih knjižnica i djelokruga njihova rada. Knjižničari trebaju vladati informacijskim

² Hasenay, Sanda; Šuvak-Pirić, Ivana; Mokriš, Svjetlana; Horvat, Ines. Informacijska pismenost korisnika fakultetske knjižnice. // *Libellarium* 8, 2(2015), str. 148.

³ Antulov, Zorica. Visokoškolske knjižnice i informacijsko opismenjavanje studenata: Zašto je ono danas toliko potrebno. // *Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema* 23, 1(2019), str. 38.

⁴ Mandušić, Dubravka. Informacijska pismenost kao ključni čimbenik obrazovanja u visokoobrazovnim sustavima Republike Hrvatske (magistarski rad). Sveučilište u Zagrebu : Filozofski fakultet, 2006. Str. 24.

tehnologijama i informacijskom pismenošću te biti sposobni prenijeti znanja iz informacijske pismenosti, odnosno osposobiti korisnike usluga knjižnica da budu informacijski pismeni. Prema smjernicama za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju, knjižničari bi u suradnji s nastavnicima trebali osmišljavati programe koji će biti sastavni dio kurikuluma.⁵ Sonja Špiranec koja se bavi istraživanjem informacijske pismenosti navodi sljedeće „kompetentnost korištenja knjižnica ili knjižnična pismenost preteča je informacijske pismenosti“⁶, prema tome, zaključujemo da su zadaci knjižničara poučavati studente osnovama knjižnične i informacijske pismenosti.

Autorice Dora Rubinić i Ivanka Stričević provele su 2011. godine istraživanje o informacijskoj pismenosti u visokoškolskim knjižnicama te su prepoznale potrebu informacijskog opismenjavanja studenata, posebice studenata prve godine preddiplomskih studija kako bi ih se osposobilo za daljnje obrazovanje i istraživanje.⁷

Cilj i hipoteze istraživanja:

Cilj ovoga rada jest istraživanje informacijskog ponašanja studenata završne godine diplomskih studija Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru anketnim upitnikom. Svrha istraživanja jest iskoristiti navedene rezultate za pokretanje radionica knjižnične i informacijske pismenosti, osobito za studente prve godine preddiplomskih studija na Filozofskom fakultetu u Mostaru jer ovo je istraživanje pokazalo da postoji potreba za njihovim pokretanjem.

Ključne hipoteze

H1: Studenti završne godine diplomskih studija na Filozofskom fakultetu u Mostaru za pisanje seminarskih, završnih i diplomskih radova najčešće se koriste internetom kao izvorom informacija.

H2: Prilikom pretraživanja informacija studenti nisu dovoljno informacijski pismeni da bi znali razlikovati relevantne od nerelevantnih izvora informacija.

H3: Informacijsku pismenost potrebno je uvrstiti u kurikulum, bilo kao obvezni, izborni predmet ili kroz edukaciju u knjižnicama.

⁵ Lau, Jesús. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 19.

⁶ Špiranec, Sonja. Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje. // Edupoint 3, 17(2003), str. 4.

⁷ Usp. Rubinić, Dora; Stričević, Ivanka. Visokoškolska knjižnica u programima informacijskog opismenjavanja studenata : istraživanje programa sveučilišne knjižnice Sveučilišta Karl-Frazens Grass. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), str. 23–48.

Metodologija istraživanja

Istraživanje je provedeno metodom ankete, a obuhvatilo je 65 studenata završne godine diplomskih studija Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru u akademskoj 2021./2022. godini. Anketni listić bio je sastavljen od 19 pitanja i sadržajno je bio podijeljen u 4 dijela. Istraživanjem su obuhvaćeni studenti 8 različitih studijskih grupa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru: *Hrvatski jezik i književnost, Engleski jezik i književnost, Talijanski jezik i književnost, Njemački jezik i književnost, Povijest umjetnosti i arheologija, Politologija, Psihologija i Odnosi s javnošću*. Prvi dio istraživanja obuhvatio je čitateljske navike korisnika. U drugom dijelu istraživao se izbor i način upotrebe izvora za učenje i/ili istraživanje. Treći dio istraživanja odnosi se na upoznatost studenata s informacijskim tehnologijama i uslugama knjižnice. Četvrti dio istraživanja bavi se procjenom studenata o ulozi knjižnice i knjižničara u razvoju informacijske pismenosti.

Informacijska pismenost i njezina važnost u obrazovnom procesu

U 20. i 21. stoljeću došlo je do niza promjena; od povećanja broja publikacija, nastanka niza novih znanstvenih disciplina (informacijske znanosti 60-ih godina 20. st.), pojave niza novih oblika medija, razvoja novih oblika pismenosti, tako da dijelom možemo zaključiti kako živimo u informacijskom društvu ili društvu znanja. No, samo dio tog informacijskog društva izgrađen je onako kako su ga zamišljali stručnjaci i znanstvenici koji su se bavili pojmom informacije, a to je da je informacija postala ključni element niza područja i kao takva nalazi se u središtu društveno-političkih odnosa. Informacijska se pismenost kao pojam javlja 70-ih godina 20. stoljeća.

Informacijska pismenost od svoje je najutjecajnije definicije iz 1989. (ALA, 1989.) prolazila kroz dugotrajan proces rasta teorijskih i primijenjenih spoznaja te je danas, nakon više od 20 godina, moguće zaključiti da je riječ o pojmu koji je teorijski konsolidiran u području knjižničarstva, informacijskih znanosti i obrazovanja. Prvi je koncept informacijske pismenosti opisan 1974. godine u dokumentu pod naslovom „Okruženje informacijskoga servisa: odnosi i prioriteti“. Upućen je Nacionalnoj komisiji za knjižnice i informacijsku znanost SAD-a. Sastavio ga je Paul Zurkowski, predsjednik *Asocijacije za industrijsku informaciju (Information Industry Association)*. U dokumentu je upotrijebljen naziv *informacijska pismenost (information literacy)*. Zurkowski smatra da je stjecanje informacijske pismenosti prioritet zato što živimo u svijetu prebogatu informacijama.

Prema njegovu mišljenju, preobilje informacija osujećuje našu sposobnost procjene, a informacijska pismenost dijelom je opće pismenosti. O informaciji, u svom dokumentu iz 1974., navodi: „Informacija nije znanje; to je koncept ili ideja koja ulazi u čovjekovo perceptivno polje, vrednovana je i asimilirana učvršćujući ili mijenjajući individualni koncept realnosti i/ili sposobnost djelovanja. Kao što je ljepota u oku gledatelja, tako je i informacija u umu korisnika.“⁸

Nakon prvog definiranja pojma prošlo je nekoliko desetljeća te je došlo do niza novih definicija informacijske pismenosti koje su mijenjanje i nadograđivane. Ovdje ćemo izdvojiti još jednu definiciju, koju je objavilo Američko knjižničarsko društvo (American Library Association – ALA) 1989. godine, u kojoj se informacijski pismene osobe definiraju kao: „one koje su naučile kako učiti (...) jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informacije i kako se njima koristiti na sasvim razumljiv način“. U istom dokumentu navodi se da je potrebno rekonstruirati proces učenja, što će studentima omogućiti da se aktivno uključe u obrazovni proces te ih potaknuti da:

1. budu svjesni informacijske potrebe
2. prepoznaju informaciju koja može riješiti problem
3. pronađu potrebnu informaciju
4. vrjednuju informaciju,
5. organiziraju informaciju
6. djelotvorno se koriste informacijama.⁹

Učenje u elektroničkoj okolini, služenje digitalnom građom, sudjelovanje na mrežnim tečajevima ili učenje na daljinu, pretraživanje baza i multimedijско praćenje nastave zahtijevaju informacijsku pismenost. Ona time postaje jednako važna kao umijeće čitanja i pisanja. Danas ih se zato više ne razdvaja pa pismenost u općem značenju podrazumijeva i vještine koje su se nedavno smatrale informacijskom pismenošću.¹⁰

Istraživanja su pokazala da studenti nisu dovoljno informacijski pismeni pri upisu na fakultete i da je zadatak visokoga obrazovanja, time i visokoškolskih knjižnica, njihovo

⁸ Dizdar, Senada. *Informacijska pismenost – metakompetencija za cjeloživotno učenje*. Sarajevo: Filozofski fakultet, 2012. Str. 2.

⁹ Isto.

¹⁰ Usp. Lasić-Lazić, Jadranka; Laszlo, Marija; Boras, Damir. *Informacijsko čitanje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008. Str. 24.

informatičko opismenjavanje. „Koji je razinu informatičke pismenosti korisnik dosegao, knjižničar može najjednostavnije provjeriti:

- u izravnom kontaktu s korisnikom, bezobzira dolazi li korisnik u knjižnicu potražiti neku informaciju ili svoje zahtjeve knjižničaru prosljeđuje elektroničkim putem, ili
- provodeći raznovrsna istraživanja“.¹¹

Prema Liningovu mišljenju, pojam informatičke pismenosti nadilazi ovo ograničenje zato što je usmjeren na specifičnu aktivnost, a ne samo na tehnologiju ili platformu, odnosno na sposobnost korištenja informatičkih resursa.¹²

Informatička pismenost u užem smislu, jest sposobnost prepoznavanja potrebe za određenim informacijama, pronalaženje informacija, njihovo strukturiranje (stavljanje u međusobni odnos) radi stvaranja novoga znanja te prosljeđivanje informacija onima kojima su potrebne.¹³

Knjižnična pismenost također je dio informatičke pismenosti, ali je ujedno i njezin preteča. Dok se knjižnična pismenost odnosi na poznavanje knjižnice, njezinih usluga i knjižničnih izvora informacija, informatička se pismenost odnosi na poticanje vještina pristupa, vrjednovanja, organizacije i učinkovite upotrebe informacija neovisno o tome gdje se izvor informacije nalazi. Zbog ovoga se suvremena knjižnična pismenost kreće u smjeru informatičke pismenosti.¹⁴ „Knjižnice u sustavu odgojno-obrazovnih i obrazovnih ustanova neizostavni su sudionici u razvoju kompetencija knjižnične i informatičke pismenosti. Premda se s različitih stajališta informatička pismenost različito definira, obraćamo pozornost na najprihvatljiviju definiciju sa stajališta knjižničarstva i informatičkih znanosti. Prema definiciji Američkog knjižničarskog društva iz 1989. godine: 'Informatički pismena osoba sposobna je prepoznati kada joj je informacija potrebna i zna je pronaći, vrednovati i učinkovito koristiti. Informatički pismenim pojedincima smatraju se oni koji su naučili kako učiti. Cjeloživotno učenje nije moguće bez kompetencija u području informatičke pismenosti, a osnovnoškolski i srednjoškolski

¹¹Hasenay, Sanda; Mokriš-Marenić, Svjetlana. Informatičko opismenjavanje korisnika Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku. // Kemija u industriji. Iz naših knjižnica 57, 12(2008), str. 556.

¹²Usp. Leaning, Marcus. An approach to digital literacy through the integration of media and information literacy. // Media and Communication 7, 2 (2019), str. 5. DOI: 10.17645/mac.v7i2.1931.2019:5.

¹³Marković, Biljana. Važnost informatičke pismenosti za upravljanje zdravstvenim sustavom Republike Hrvatske. // Bilten hrvatskoga društva za medicinsku informatiku 27, 1(2021), str. 38.

¹⁴Usp. Špiranec, Sonja. Informatička pismenost – ključ za cjeloživotno učenje. // Edupoint 3, 17(2003), str. 4-14.

knjižničari, uz nastavnike, trebali bi imati ključnu ulogu u počecima razvoja knjižnične i informacijske pismenosti kod učenika."¹⁵ Visokoškolske knjižnice koje su u sastavu visokoobrazovnih ustanova trebaju sustavno raditi na razvoju kompetencija knjižnične i informacijske pismenosti. Uloga knjižničara u visokoškolskim ustanovama trebala bi biti podučavanje o osnovama knjižnične i informacijske pismenosti (koje su međusobno uvjetovane) kako bi ih pripremili da budu uspješni u informacijskom okruženju, bezobzira gdje se nalaze.

Kao primjer za informacijsko i knjižnično opismenjavanje studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru može poslužiti edukacija o informacijskoj i knjižničnoj pismenosti koju provodi knjižnica Filozofskog fakulteta u Osijeku.¹⁶

U članku *Vještine informacijske i informatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku* autorica A. Jokić, D. Koljenik, S. Faletar Tanacković B. Badurina navodi se da je informacijska pismenost osnovno ljudsko pravo koje svakom pojedincu daje mogućnost aktivnog sudjelovanja u informacijskom društvu i daje im znanje i sposobnost prepoznavanja informacijskih potreba te pronalaženja željenih informacija i njihova vrednovanja.¹⁷

Najbolji načini za informacijsko opismenjavanje jesu pojedinačan rad s korisnicima i rad s manjim grupama korisnika. Bez istraživanja o informacijskoj pismenosti ne može doći do utvrđivanja problema i načina njihova rješavanja kada je u pitanju osposobljenost za služenje informacijama.

Uloga knjižničara u informacijskom opismenjavanju

„Visokoškolske knjižnice prošle su u podučavanju informacijske pismenosti kroz nekoliko razvojnih faza. Sedamdesetih godina prošlog stoljeća dominirale su radionice i povremeni tečajevi u kojima se polaznike učilo kako locirati informaciju (katalozi, sekundarni tiskani izvori i sl.) i kako koristiti knjižnicu (sustav organizacije građe i pružanja usluga)....Krajem devedesetih godina prošloga stoljeća u Sjedinjenim Američkim Državama donose se ključni standardi informacijske pismenosti za područje visokoga

¹⁵ Kiš, Kristina; Plaščak, Bernardica. Nav. dj., str. 114-115. Citirano prema: Presidential Committee on Information Literacy : Final Report, 1989. URL:

<https://www.ala.org/acrl/publications/whitepapers/presidential> (2021-12-10)

¹⁶ Usp. Kiš, Kristina; Plaščak, Bernardica. „Nav. dj.“, str. 115

¹⁷ Usp. Jokić, Andrea; Koljenik, Dragana; Faletar Tanacković, Sanjica; Badurina, Boris. Vještine informacijske i informatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku: pilot-istraživanje. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4(2016), str. 67.

obrazovanja, dok se u Europi s promjenama obrazovnog sustava i primjenom bolonjskih načela uvode nove metode učenja i poučavanja koje studente podupiru u konstruktivnom učenju i građenju znanja na temelju pomnog korištenja informacija.“¹⁸ U Republici Hrvatskoj prve značajnije pomake u istraživanju informacijske pismenosti dali su sljedeći autori:

- Sonja Špiranec 2003. u časopisu Edupoint u članku *Informacijska pismenost-ključ za cjeloživotno učenje*, istaknula je informacijsku pismenost kao ključ za cjeloživotno učenje, a nastavila je u svome magistarskom radu istraživati nekoliko aspekata informacijske pismenosti, koncentrirajući se na visokoškolske knjižnice i mrežno okruženje.
- Autorice Dora Rubinić i Ivanka Stričević provele su istraživanje 2011. godine te su naglasile da su mnogobrojne visokoškolske knjižnice prepoznale potrebu za ponudom različitih programa informacijskog opismenjavanja korisnika kako bi ih se pripremilo za usvajanje vještina koje će im pomoći u savladavanju visokoškolskih programa i cjeloživotnog učenja.
- Antica Brečanov, Vesna Golubović i Dunja Sejter-Šverko provele su istraživanje 2013. godine o razini znanja i vještina informacijske pismenosti sa svrhom razvitka modularnih poučnih programa informacijske pismenosti za studente.
- Jasna Milički u svome je doktorskom radu 2014. godine govorila o školskim knjižnicama kao pokretačima informacijske pismenosti.
- Anita Baier Jakovac i Ivana Hebrang Grgić 2015. godine su u članku *Informacijska (ne)pismenost: istraživanje mladih korisnika knjižnica u Vukovaru* koji je objavljen u časopisu Knjižničarstvo: Glasnik Društva knjižničarstva Slavonije i Baranje zaključile da bi knjižnice trebale biti mjesta na kojima se sustavno provodi informacijsko opismenjavanje, ali da to u praksi često nije tako. Naglasile su da treba izrađivati programske

¹⁸ Markulin, Helena; Petrak, Jelka. Informacijsko opismenjavanje studenata Medicine kroz izborne predmete: praksa Središnje medicinske knjižnice Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 2(2018), str. 244.

aktivnosti kroz suvremenu i zanimljivu tehnologiju, radi bolje informacijske pismenosti mladih.

- Sanda Hasenay 2015. godine istražila je kompetencije informacijske pismenosti studenata korisnika fakultetske knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku, a rezultati istraživanja pokazali su da studenti poznaju usluge i uvjete korištenja knjižnice, a slabe navedene točke poslužile su Knjižnici za unapređenje postojećih knjižničnih aktivnosti.¹⁹

Promjene u visokoškolskom obrazovanju s ciljem osiguravanja visoke kvalitete studijskih programa utjecale su i na promjene u visokoškolskim knjižnicama te je izmijenjena i uloga knjižničara. Tijekom rada u knjižnici knjižničar stalno dobiva informacijske upite na koje treba pronaći odgovor, odnosno izvor. Uz rješavanje informacijskih upita, knjižničari obavljaju i informacijsko opismenjavanje korisnikâ knjižnicâ tako da lakše pronađu potrebne i relevantne informacije te skrate vrijeme pretraživanja. Od novih generacija korisnika očekuje se poznavanje računalne tehnologije i vješto služenje raznim oblicima pretraživanja. „Osobe koje su odrasle u okruženju zasićenom digitalnim medijima i tehnologijama vrlo se vješto njima služe. S druge strane, upravo informacijske interakcije djece i mladih u novim digitalnim prostorima otkrivaju moguće probleme uzrokovane kognitivnim i emocionalnim razvojem i životnim iskustvima. U prošlom je desetljeću proveden dovoljan broj studija koje dopuštaju meta-analizu obrazaca informacijskog ponašanja mladih u digitalnom okruženju. Upravo informacijsko ponašanje određuje značajke i svrhovitost procesa učenja i ukazuje na važnost ugradnje informacijske pismenosti u formalne obrazovne sustave.²⁰ Uvođenje informacijske pismenosti u obrazovanje, počevši od osnovnoškolskog pa sve do visokoškolskog obrazovanja, nije samo nužnost, nego treba biti glavni zadatak obrazovnog sustava. Živjeti u društvu koje se temelji na informacijama i znanju, a ne znati kako doći do tih informacija, kako ih upotrijebiti, kako razdvojiti korisne od nekorisnih informacija, dovest će u nezavidnu poziciju sve države ili skupine koje to ne primijene.

¹⁹ Usp. Kiš, Kristina; Plaščak, Bernardica. Nav. dj., str. 117-119.

²⁰ Usp. Marić Tokić, Silvana; Ledić, Sanja. Visokoškolske knjižnice i informacijska pismenost. // Suvremena pitanja 12, 23(2017), str. 32.

Zanimljive rezultate nudi studija iz 2008. godine koja je utvrđivala razine *web* pismenosti studenata. Studija je definirala *web* pismenost kao vještinu pronalaženja i vrjednovanja informacija pronađenih na *webu*. Istraživači su ustanovili, kao i u prethodnim studijama, da mladi ispitanici pokazuju žurbu i nestrpljenje prilikom pretraživanja. Iako studenti, primjerice, dobro postavljaju strategiju koja ih vodi relevantnim rezultatima, rijetko kad ustraju u njezinoj provedbi, a češće vrlo brzo odustanu. Autori studije Kuiper, Volman i Terwel ustvrdili su četiri svojstva *web* pismenosti studenata:

- nefleksibilnost: studenti nisu sposobni ili voljni mijenjati strategiju pretraživanja jer vjeruju da je vlastita strategija učinkovita i/ili da je Google u stanju pronaći relevantne rezultate bezobzira na primijenjenu strategiju
- impulzivnost: djeluju naglo i nepromišljeno što je, prema mišljenju autora studije, rezultat lakoće, brzine i jednostavnosti korištenja *weba*, usmjereni su na pronalaženje doslovnoga i potpunoga odgovora na pitanje: ispitanici su rezultate uglavnom čitali dijagonalno, letimično pregledavajući stranice te pritom tražeći odgovor u točnom obliku i s istim formulacijama i riječima koje su korištene u pitanju
- manjak promišljenosti: iako su vrjednovali sadržajnu upotrebljivost određene stranice u pronalaženju tražena odgovora, nisu propitivali pouzdanost ili vjerodostojnost informacija.²¹

Da bismo došli do odgovora na to zašto studenti, ali i drugi korisnici knjižnične građe, ne znaju pretraživati informacije i ne znaju doći do željenih informacija, potrebno je otkriti ključne pogreške u pretraživanju i doći do kvalitetne strategije za pretraživanje. Da bi knjižničari mogli učiti studente i ostale korisnike knjižnica kako biti informacijski pismeni, prije svega oni sami moraju posjedovati znanje iz vlastite struke, ali i znati se koristiti računalom, programima, bazama podataka koje su vezane za pohranu informacija i različitih publikacija.

Neki od glavnih zadataka kojima knjižničari trebaju podučiti korisnike knjižnice jesu: svjesnost o postojanju knjižnica, upotreba kataloga, razlikovanje publikacija, uočavanje smještaja građe, pitati knjižničare za pomoć itd.²²

²¹ Usp. Kuiper, Els; Volman, Monique; Terwell, Jan. Student's use of Web literacy skills and strategies: searching: Reading and evaluating Web information. // Information research 13, 3(2008), str. 3.

²² Usp. Hasenay, Sanda; Mokriš-Marendić, Svjetlana. Nav. dj., str. 557.

S ciljem organizirane i sustavne pouke na području informacijskog opismenjavanja, predviđeni su sljedeći modeli poučavanja studenata:

- pretraživanje *online* kataloga knjižnice
- upoznavanje kataložnog opisa te samostalno pronalaženje knjižnične građe prema podacima iz *online* kataloga
- pretraživanje mrežnih izvora informacija i baza podataka
- citiranje literature te oblikovanje i izrada seminarskih, završnih i diplomskih radova.²³

Po završetku obuke korisnici trebaju posjedovati osnovna znanja o pretraživanju i upotrebi informacija kako bi mogli samostalno doći do rješenja vlastitih informacijskih zahtjeva.

Istraživanje

Rezultati istraživanja koji slijede pokazali su razinu informacijske pismenosti studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Istraživanje je obuhvatilo studente završne godine diplomskih studija. Analiza istraživanja razine informacijske pismenosti temeljila se na rezultatima ankete provedene među studentima studijskih grupa Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru: *Hrvatski jezik i književnost, Engleski jezik i književnost, Talijanski jezik i književnost, Njemački jezik i književnost, Povijest umjetnosti i arheologija, Politologija, Psihologija i Odnosi s javnošću*. Istraživanje je provedeno akademske 2021./2022. godine. Kao metodu istraživanja koristili smo pisani anketni upitnik koji je podijeljen u četiri dijela:

- I. korisnost i čitateljske navike korisnika
- II. izbor i način korištenja izvorom za učenje i/ili istraživanje
- III. pristup informacijskim tehnologijama i uslugama knjižnice
- IV. uloga knjižnice u razvoju informacijske pismenosti.

U anketnom je upitniku bilo 19 pitanja. Upitnik je sadržavao pitanja u obliku ordinalne skale, skala Likertova tipa (dio upitnika), pitanja otvorenog tipa i kviz pitanja.

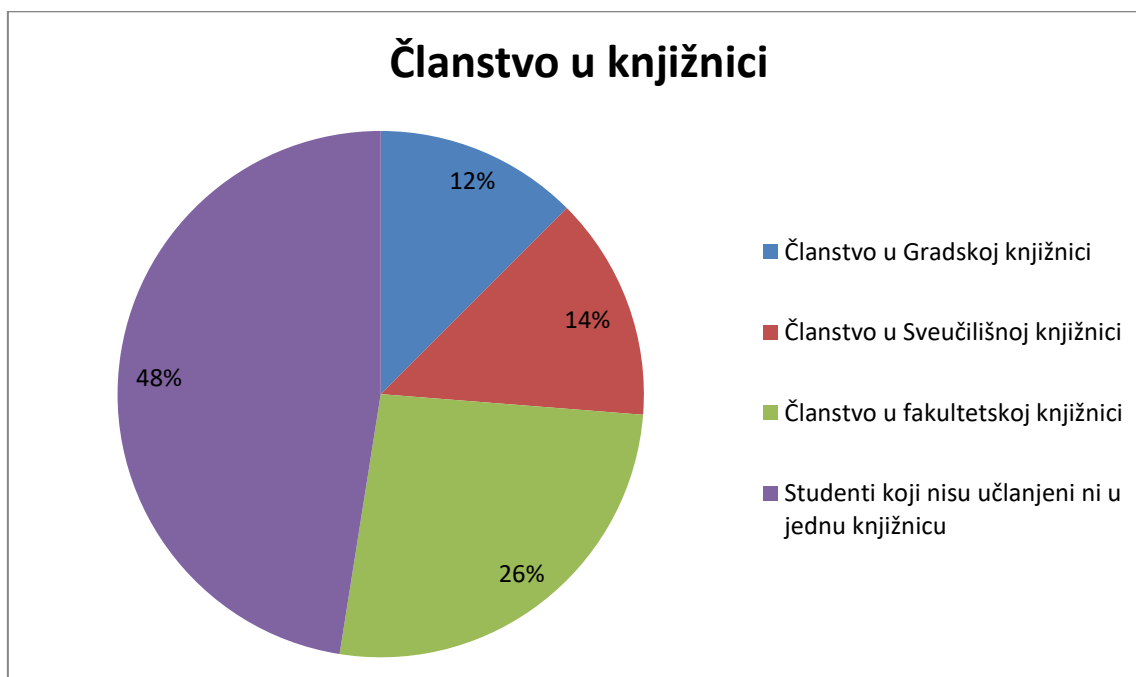
Anketni je upitnik bio anonimn tako da su ispoštovana etička pravila o provedbi istraživanja. Uzorak za istraživanje sadržavao je 65 studenata različitih studijskih grupa

²³ Usp. Radičević, Vesna. Strategija razvoja visokoškolske knjižnice kao dio razvojne strategije visokoškolske ustanove. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 130.

studenta završne godine diplomskog studija. Uzorak je prigodan. Na rezultatima ankete nastojali smo istražiti postignuti stupanj informacijske pismenosti kod studenata završne godine diplomskog studija.

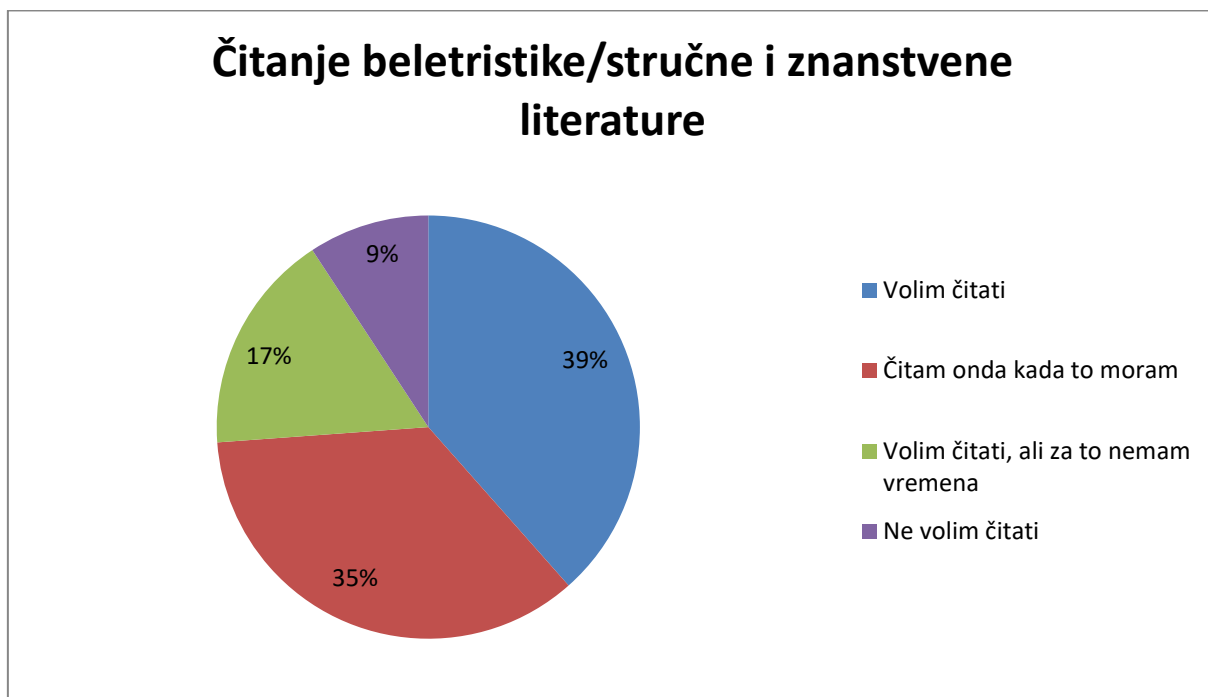
Dakle, zaključno možemo reći da je cilj ovoga istraživanja bio utvrditi razinu informacijske pismenosti ispitanih studenata, osvijestiti se o stečenim informacijskim sposobnostima i vještinama te o onima koje bi se kao takve tek trebale steći, ali i prepoznati potrebu korisnika knjižnica za određenim oblikom edukacije iz područja informacijske pismenosti. S obzirom na to svrha je ovoga istraživanja mogućnost da se progovori o važnosti informacijske pismenosti na svim razinama obrazovanja, ali svakako i na radnom mjestu, bezobzira na područje djelovanja, sa svrhom stjecanja navedenih potrebnih informacijskih vještina i sposobnosti koje vode k uspješnu cjeloživotnom učenju i napredovanju, kako pojedinca, tako i čitave zajednice. Dobiveni su odgovori pritom poslužili kao statistički pokazatelji postignuta stupnja razvoja informacijske pismenosti korisnikâ knjižnica i kao pokazatelji potrebnog usmjerenja u procesima informacijskog opismenjavanja.

Korisnik knjižnice i njegove čitateljske navike

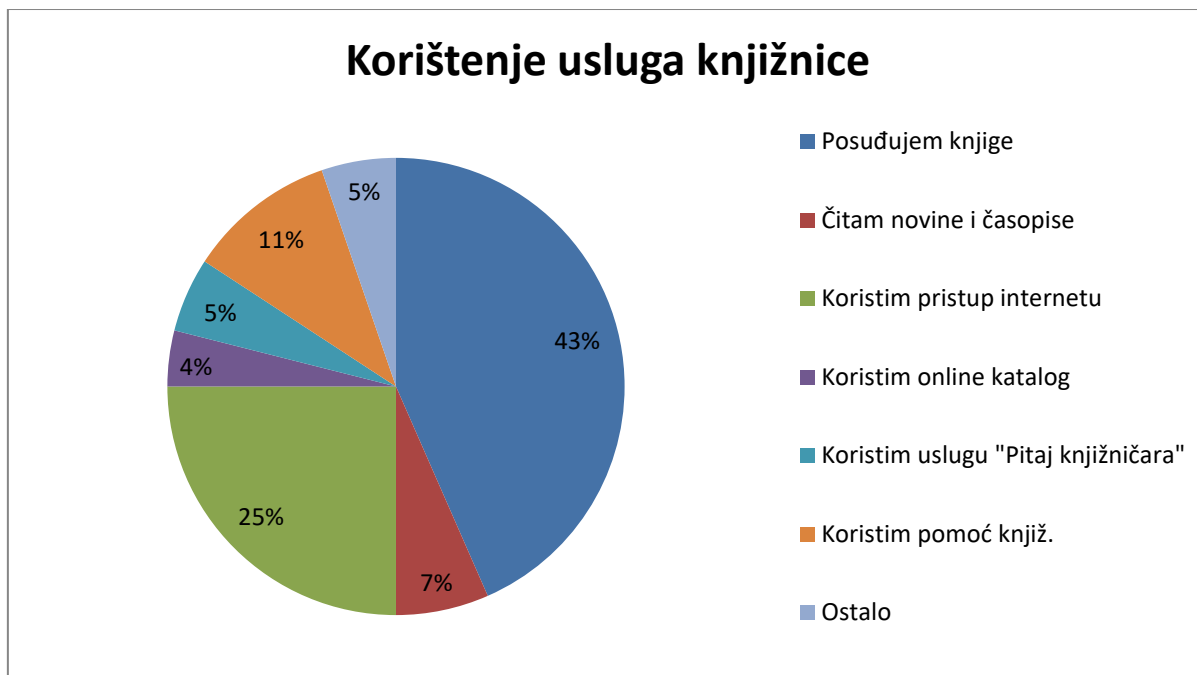
Grafički prikaz 1.

Na prvo pitanje u anketi o učestalosti korištenja usluga dostupnih knjižnica i čitateljskim navikama, od 65 anketiranih studenata Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru, 12 % studenata učlanjeno je u Gradsku knjižnicu, 14 % studenata učlanjeno je u Sveučilišnu knjižnicu, 26 % studenata članovi su fakultetske knjižnice, dok 48 % studenata nije učlanjeno ni u jednu knjižnicu.

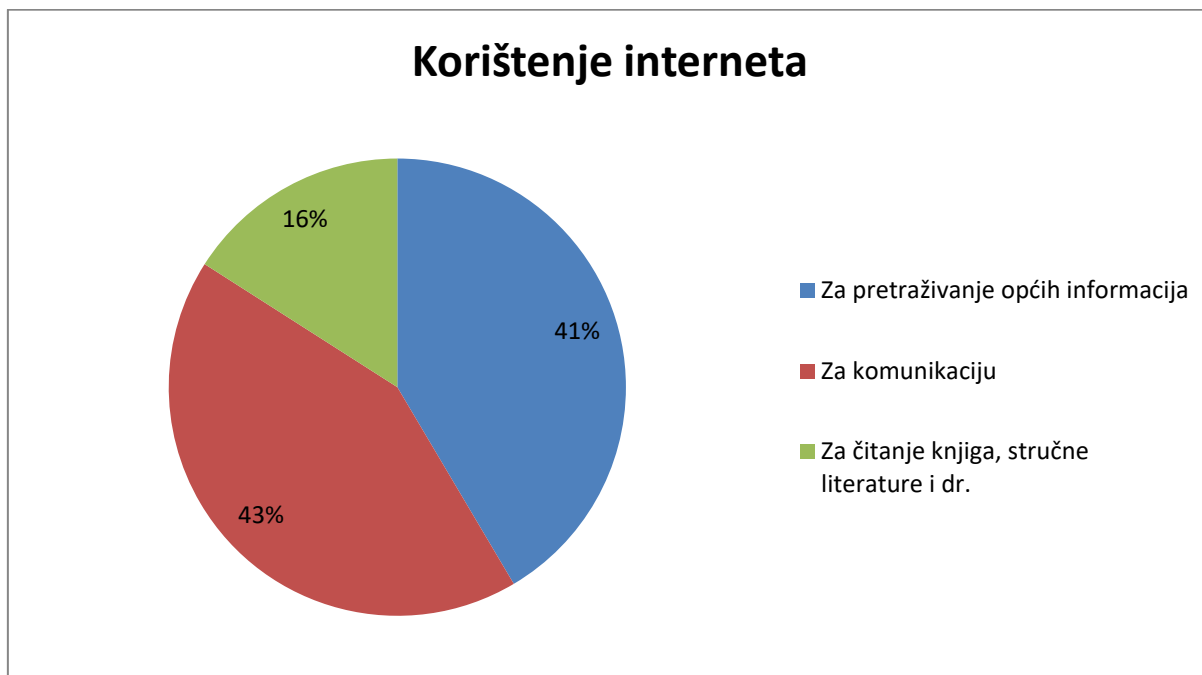
Grafički prikaz 2.

Drugo pitanje u anketi bilo je o tome koliko često studenti čitaju beletristiku, stručnu i znanstvenu literaturu, gdje najveći broj ispitanika, njih 39 %, navodi da voli čitati, 35 % anketiranih studenata čita onda kada to mora, 17 % voli čitati, ali za to nema vremena, a 9 % ispitanika navelo je da ne voli čitati.

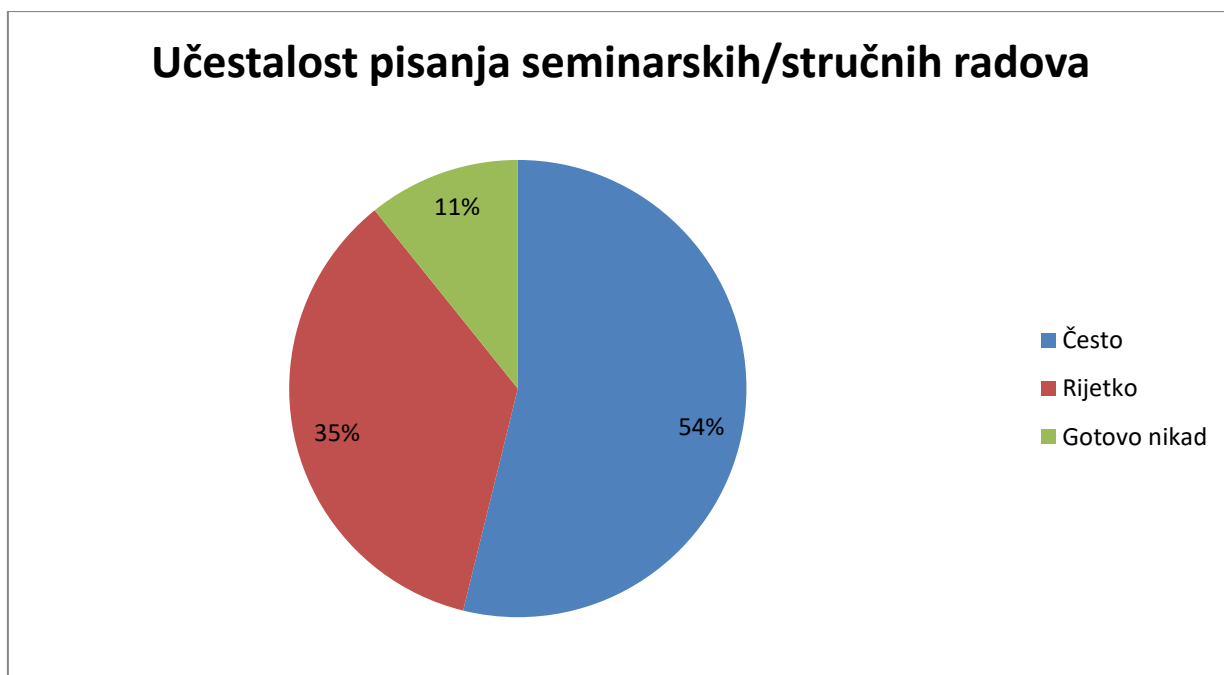
Grafički prikaz 3.

Na pitanje kojim se uslugama knjižnice koriste, najveći broj ispitanika, njih 43% odgovorilo je da posuđuje knjige, 25 % koristi pristup internetu, 11 % anketiranih ispitanika koristi pomoć knjižničara za pronalaženje potrebne literature prilikom pisanja seminarских, završnih i diplomskih radova, 7 % čita novine i časopise, 5 % ispitanika koristi se uslugom „pitaj knjižničara“ za pronalaženje različitih izvora na različitim medijima o određenoj temi za potrebe seminarских, završnih i diplomskih radova, usluga je dostupna 24 sata, a upit i odgovor šalju se elektroničkom poštom. Isti postotak ispitanika naveo je odgovor *ostalo*, međutim, nisu precizirali kojim se uslugama knjižnice koriste. Najmanji broj ispitanika, njih 4 %, koristi se *online* katalogom.

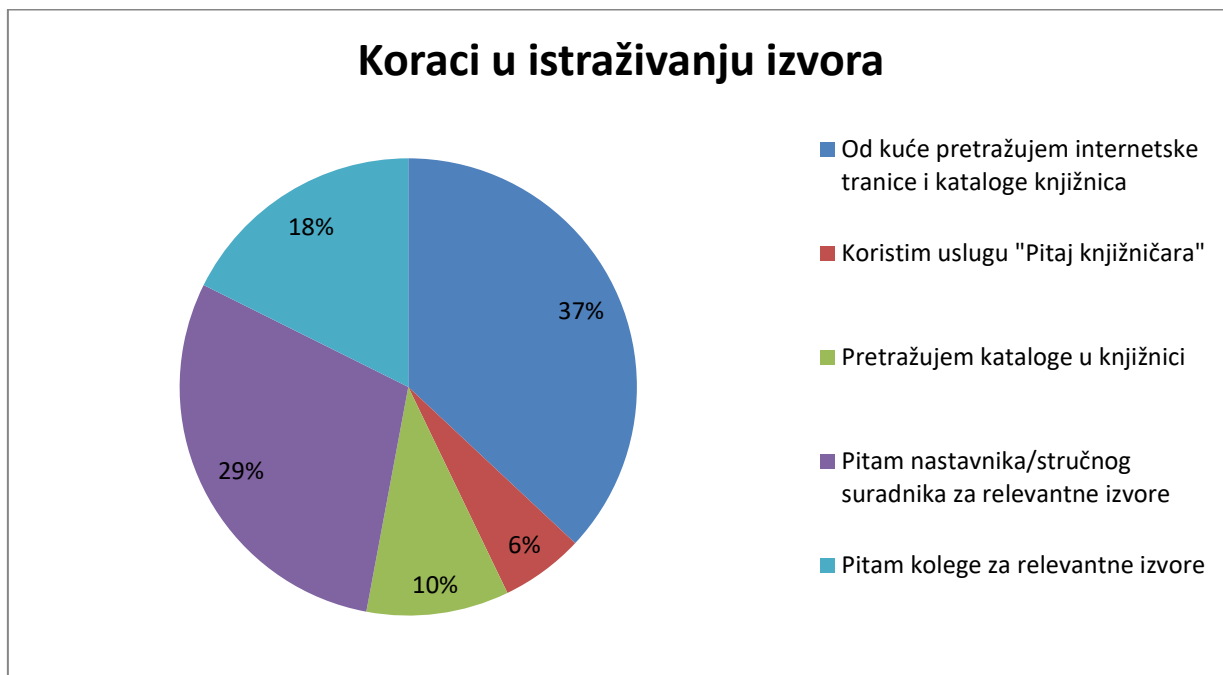
Grafički prikaz 4.

Na pitanje za što koriste internet, najveći broj ispitanika, njih 43 %, odgovorilo je za komunikaciju (*chat*, e-pošta) i sl., zatim 41 % anketiranih studenata koristi se internetom za pretraživanje općih podataka, a samo 16 % za čitanje knjiga, stručne literature i dr.

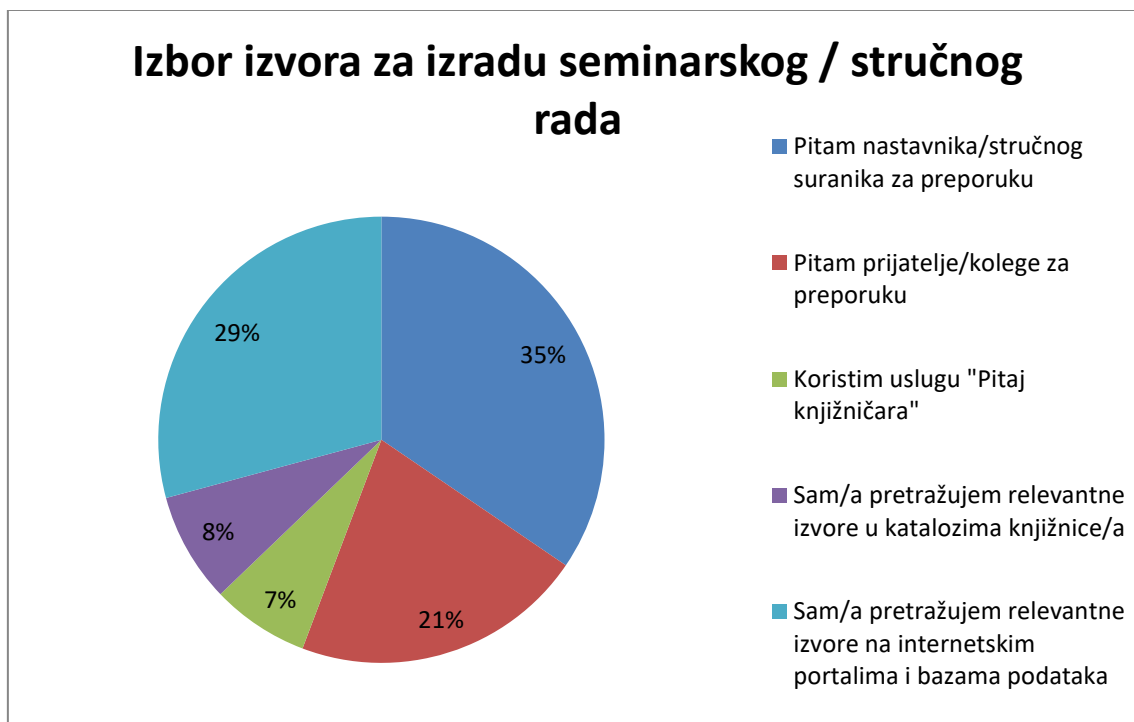
Grafički prikaz 5.

Peto pitanje anketnog listića bilo je o tome koliko često ispitanici pišu seminarske i stručne radove, gdje 54 % studenata navodi da često pišu seminarske radove, dok 35% seminarske radove piše rijetko, a 11 % ispitanika gotovo nikad ne pišu seminarske radove, odnosno ne izvršavaju studentske obveze.

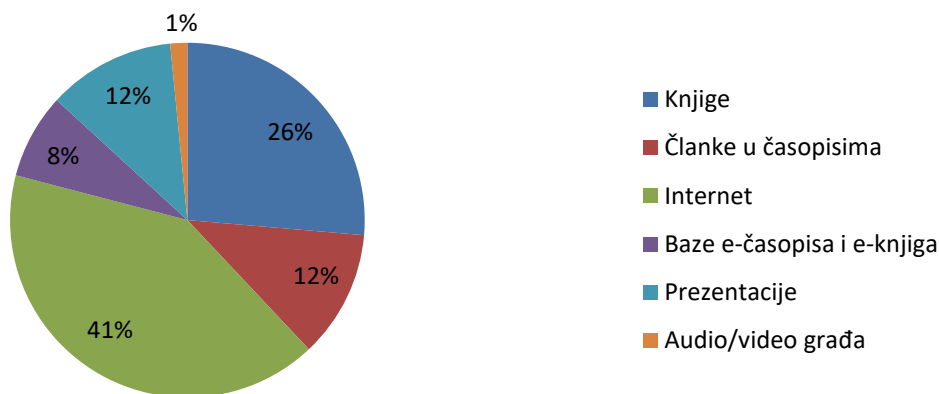
Grafički prikaz 6.

U trećem dijelu anketnog listića, prvo pitanje glasilo je na koji način kreću s istraživanjem nakon što izaberu temu seminarskog/stručnog rada, gdje im je bilo ponuđeno da poredaju po koracima (oblik ordinalne skale) ponuđene načine istraživanja, gdje 37 % anketiranih ispitanika sami od kuće pretražuju internetske stranice i *online* kataloge knjižnica, 29 % pita nastavnike/stručne suradnike za pomoć, 18 % pita kolege za relevantne izvore, samo 10 % ispitanika odlazi u knjižnice i pretražuju kataloge, a uslugom „pitaj knjižničara“ koristi se 6 % studenata.

Izbor i način korištenja izvorima za učenje i/ili istraživanje**Grafički prikaz 7.**

Na pitanje koji je presudan faktor pri izboru relevantne literature za pisanje seminarskog rada, najveći broj ispitanika, 35 % pita nastavnika/stručnoga suradnika za pomoć, 29 % njih sami pretražuju relevantne izvore na internetskim portalima i u bazama podataka, 21 % ispitanika pita prijatelje/kolege za pomoć pri izboru literature, 8 % studenata sami pretražuju relevantne izvore u katalozima knjižnica, dok se 7 % koristi uslugom „pitaj knjižničara“ pri izboru relevantne literature za pisanje radova.

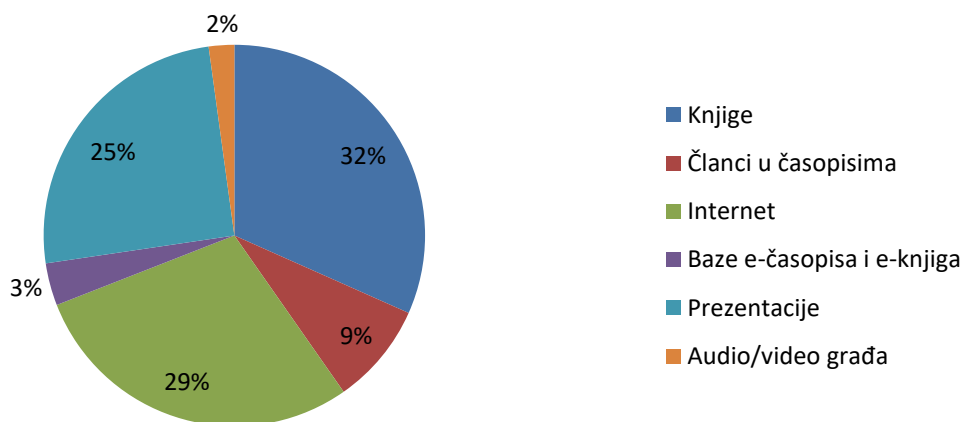
Najčešće korištene vrste informacijskih izvora kod pisanja seminarских/stručnih radova

Grafički prikaz 8.

Na pitanje kojom se vrstom informacijskih izvora najčešće koriste kod pisanja seminarских i stručnih radova, 41 % odgovara da se koristi internetom, 26 % knjigama, 12 % člancima u časopisima, isti postotak ispitanika služi se prezentacijama, 8 % služi se bazama e-časopisa i e-knjiga, dok se samo 1 % koristi audio/video građom.

Najčešće korišteni formati za pripremu ispita i /ili pisanje seminarских/stručnih radova

Grafički prikaz 9.

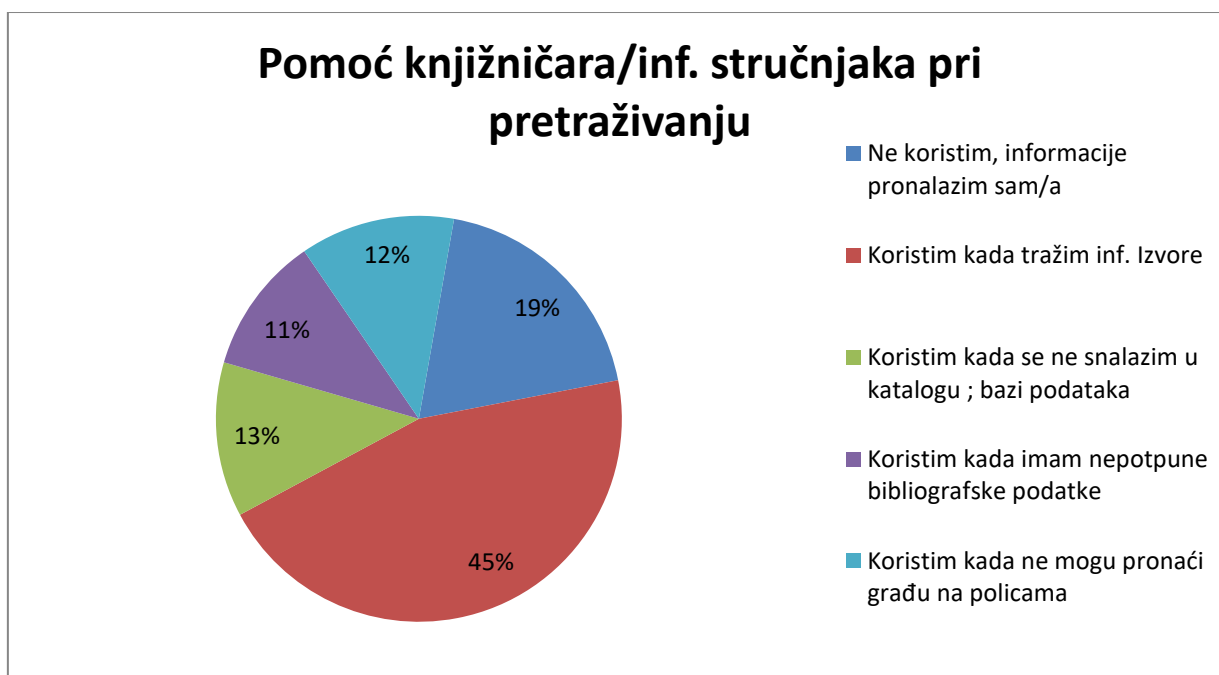
Na postavljeno pitanje o izvorima kojima se koriste za pripremu ispita i/ili izlaganje seminarskih/stručnih radova, najčešće korišteni formati za pripremu ispita i izlaganje seminarskih radova jesu knjige 32 %, 29 % koristi se internetom, 25 % koristi se prezentacijama, nakon toga slijede članci u časopisima 9 %, baze e-časopisa i e-knjiga, 3 % i audio/video građa samo 2 %.

Pristupi informacijskim tehnologijama i uslugama knjižnice

Grafički prikaz 10.

Na pitanje na koji način oblikuju svoj upit prilikom pretraživanja kataloga knjižnice, 43 % ispitanika odgovorili su da pretražuju prema odrednici naslova, 20 % pretražuju prema predmetnoj odrednici, 19 % prema odrednici autora, dok 18 % ispitanika pretražuje kataloge prema ključnim riječima.

Grafički prikaz 11.

Na pitanje koje je bilo postavljeno u obliku ordinalne skale za mjerenje učestalosti, od ispitanika se tražilo da odgovore na to koliko često traže pomoć knjižničara ili nekog drugog informacijskog stručnjaka i kada, studenti pokazuju dozu nesamostalnosti i nesnalažljivosti jer najveći broj ispitanika, njih 45 %, traži pomoć knjižničara ili drugog informacijskog stručnjaka pri traženju informacijskih izvora, 19 % sami pronalaze informacije, 13 % traži pomoć kada se ne snalazi u katalogu ili bazi podataka, 12 % traži pomoć knjižničara kada ne mogu pronaći potrebnu građu na policama, dok 11 % traži pomoć knjižničara kada imaju nepotpune bibliografske podatke.

Korištenje informacijske tehnologije

Ispitanicima je ponuđeno, u obliku Likertove skale, da odgovore na pitanje koliko se često koriste informacijskom tehnologijom. Studenti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru dnevno ponajviše upotrebljavaju računalo i elektroničku poštu, a slijede internet i Microsoft Word. Zanimljiv je podatak da se pretraživanje interneta manje koristi, nego elektronička pošta. Tjedno se ponajviše koriste Word i *online* katalog za pretraživanje knjižnične građe, dok se mjesečno, uz *online* katalog, koriste i bazama podataka. Nijedan ispitanik ne navodi kako se nekom od informacijskih tehnologija ne koristi ili je ne zna koristiti, što potvrđuje višu razinu informacijske pismenosti.

Koliko se često koristite navedenom informacijskom tehnologijom?						
	dnevno	tjedno	mjesečno	povremeno	ne koristim, ali znam koristiti	ne koristim i ne znam koristiti
Računalo	17					
World Wide Web	9	3	3	2		
E-pošta	11	5	1			
Wordov dokument	4	5	3	3		
Online katalog	1	4	1	9	2	
Baze podataka	2	2	2	8	2	

Tablica 1.

Uloga knjižnice u razvoju informacijske pismenosti

Ispitanici su bili zamoljeni da opišu što za njih znači pojam informacijske pismenosti, kako bismo stekli uvid u to jesu li ili nisu s njim upoznati. Zaista je iznenađujuće da velik broj ispitanika nije znao odgovor na ovo pitanje. Najveći broj studenata informacijsku pismenost definira na sljedeće načine: poznavanje i sluzenje računalom, internetom i informacijama; sposobnost pronalaženja potrebnih informacija; sposobnost sluzenja računalom; snalaženje u traženju informacija; sposobnost upotrebe informatičke opreme (računalnih programa i internetskih stranica) za različite svrhe; informacijska pismenost jest snalaženje na internetu, računalima, bazama podataka (općenito mogućnost, vještina dobrog, lakog snalaženja i upravljanja tehnologijom sa svrhom obrazovanja i istraživanja).

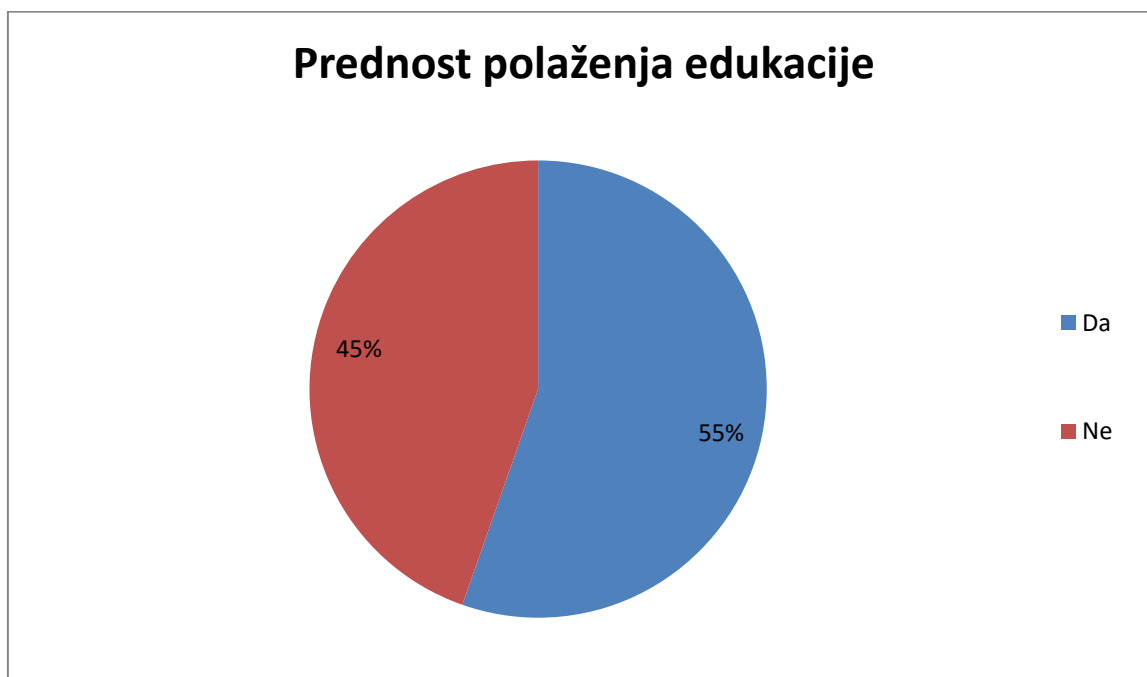
Edukacija i/ili radionice o korištenju informacijskih izvora i usluga knjižnice

Anketirani ispitanici, studenti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, (100 % ispitanika) navode kako nikada nisu polazili edukaciju i/ili radionice o korištenju informacijskih izvora i usluga knjižnice. Određen broj anketiranih studenata, uz odgovor

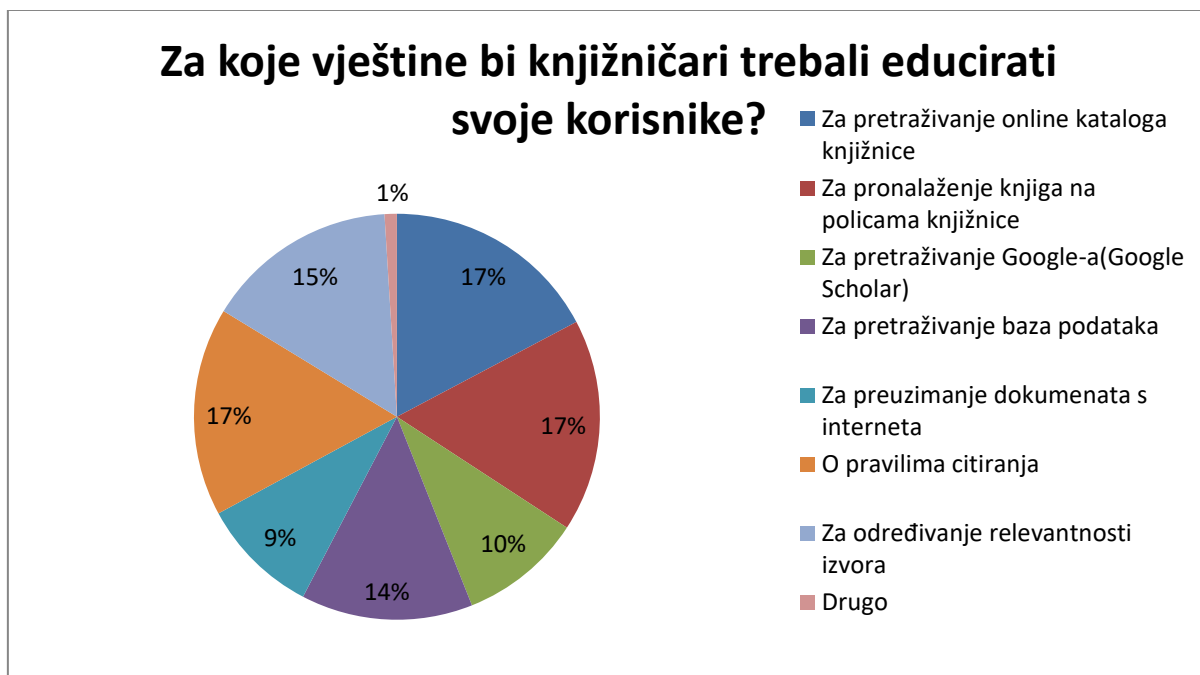
da nisu nikada pohađali radionice, naglasio je da su sami naučili kako se koristiti informacijskim izvorima i uslugama knjižnice, ali da bi im edukacija dobro došla da usvoje neka nova znanja.

Prednost edukacije

Većina, 55 % ispitanikâ slaže se s tim da bi im koristio neki oblik edukacije za pretraživanje relevantnih izvora potrebnih za izradu seminarskih radova. Međutim, 45 % ispitanika misli da im takva edukacija ne bi koristila. Navodimo neka od zanimljivijih obrazloženja: da, olakšalo bi proces pretraživanja; optimalnije bih se koristio izvorima i lakše dolazio do njih; smatram da su studenti u moderno vrijeme jako slabo informirani; puno lakše bismo se snalazili u pretraživanju izvora i literature; da, ne toliko zbog tehničkih stvari, nego zbog same motivacije za samostalnim radom i istraživanjem; edukacija bi pomogla jer bismo se upoznali s nekim novim bazama za pretraživanje relevantnih izvora i kako vrjednovati točnost informacija s Googlea; da, naučili bismo dosta jer se na fakultetu prvi put susrećemo s tim. Negativni odgovori na postavljeno pitanje jesu: ne, jer postoji internet za koji ne trebaš biti prepametan da bi nešto pronašao; mislim da i bez toga znamo pretraživati relevantne izvore; teško, jer smo u pet godina studiranja sami naučili pretraživati relevantne izvore na sve načine; ne, jer do sada već znamo i sami pretraživati izvore koji su nam potrebni, a naučili smo to tijekom studija.

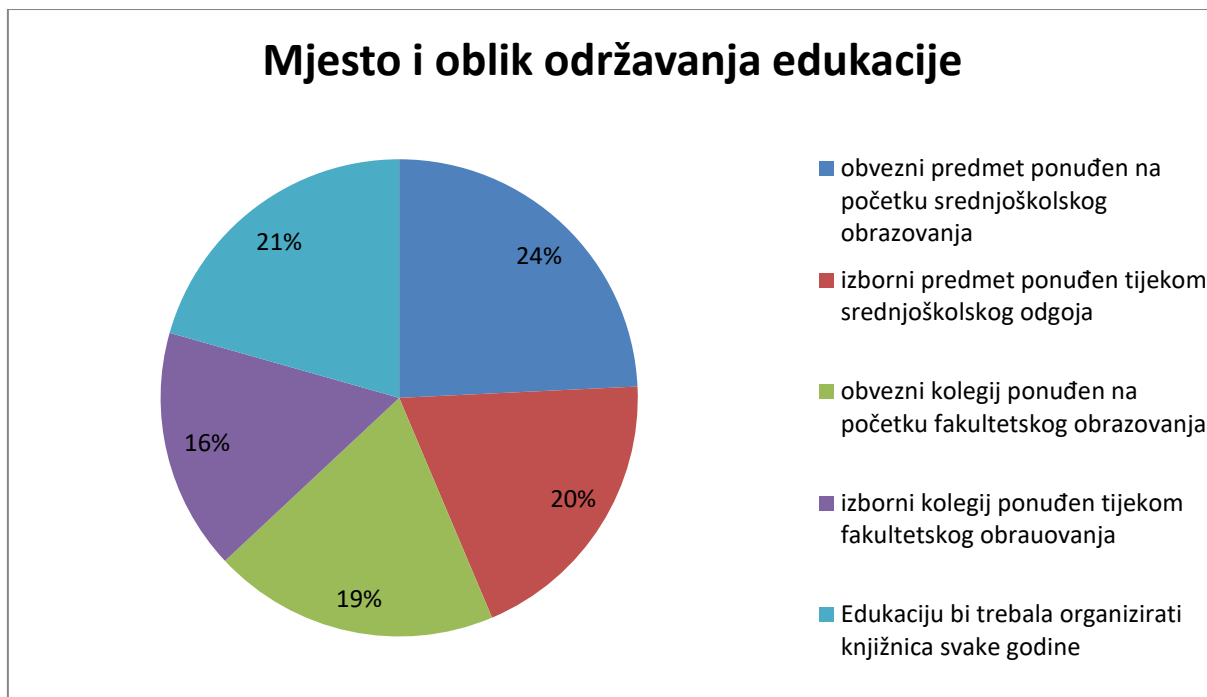

Grafički prikaz 12 .

Grafički prikaz 13.

Na pitanje za koje bi vještine knjižničari trebali educirati korisnike knjižnica, podjednak, ujedno i najveći broj anketiranih studenata, 17 % smatra da im je potrebna edukacija za pretraživanje (*online*) kataloga knjižnice, za pronalaženje knjiga na policama knjižnice i edukacija o pravilima citiranja iz knjiga, časopisa i ostalih izvora, 15 % smatra potrebnom edukaciju za određivanje relevantnosti izvora, 14 % studenata želi se bolje upoznati s pretraživanjem baza podataka, 10 % želi se educirati za pretraživanje Googlea (Google Scholar), 9 % želi bolje naučiti kako preuzeti dokumente dostupne na internetu, a 1 % ispitanika naznačilo je da im je potrebna edukacija za neke druge vještine, ali nisu naveli koje.

Grafički prikaz 14.

Na pitanje ispitanicima da iskažu svoj stav o tome gdje bi se trebala održavati edukacija informacijskog opismenjavanja, 24 % ispitanika odgovara da bi edukacija trebala biti obvezan predmet na početku srednjoškolskoga obrazovanja, 21 % ispitanika smatra da bi edukaciju trebala organizirati knjižnica svake godine, 20 % ispitanika smatra da bi se edukacija trebala uvesti kao izborni predmet na početku srednjoškolskog obrazovanja, 19 % studenta smatra da bi edukaciju trebali imati kao obvezan kolegij ponuđen na početku fakultetskog obrazovanja, dok 16 % ispitanika smatra da bi edukacija trebala biti izborni kolegij ponuđen tijekom fakultetskog obrazovanja.

Rasprava i zaključak

Rezultati istraživanja pokazuju da studenti diplomskog studija Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru imaju određena znanja iz informacijske pismenosti, ali i pokazuju da na tome treba dodatno raditi i usmjeravati pozornost studenata kroz edukaciju. Studenti su se najčešće educirali samostalno putem interneta, a razlog je nedovoljno educiranje unutar visokoškolskih i srednjoškolskih ustanova (nepostojanje radionica, tečajeva, programa informacijskog opismenjavanja).

Kroz istraživanje o informacijskoj pismenosti unutar visokoškolskih knjižnica koje smo proveli na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru, pokušali smo djelomično ispitati razinu informacijske pismenosti studenata, zatim informacijske sposobnosti i vještine koje studenti posjeduju, predznanja o informacijskoj pismenosti, kao i potrebu za edukacijom o informacijskoj pismenosti. Dobiveni rezultati pokazali su sljedeće ključne zaključke:

- jako mala učlanjenost u knjižnice, posebno visokoškolske, iako se radi o studentskoj populaciji
- jako malo korištenje *online* katalogima, uslugom „pitaj knjižničara“
- često pisanje seminarskih, stručnih, završnih i diplomskih radova, ali s jako malim postotkom pretraživanja relevantnih izvora, kataloga u knjižnicama
- bazama e-časopisa i e-knjiga studenti se služe u jako malom broju slučajeva, iako se služe raznim informacijama ili izvorima s interneta
- najveći postotak anketiranih, malo više od 40 %, pretraživanje oblikuje prema odrednici autora
- pozitivan je podatak da oko 45 % anketiranih traži pomoć knjižničara/stručne osobe za pretraživanje
- pogrešno definiranje pojma informacijske pismenosti ili nedovoljno znanje o samom pojmu, na što se odnosi, što predstavlja, što uključuje
- nijedan od anketiranih studenata nije završio neki oblik edukacije iz informacijske pismenosti
- zabrinjavajući podatak jest da polovica anketiranih studenata smatra kako im takvi oblici edukacije o informacijskoj pismenosti nisu ni potrebni
- najveći postotak smatra da edukacija o informacijskoj pismenosti treba biti ili obvezan ili izborni predmet tijekom srednjoškolskog ili fakultetskog obrazovanja

Na osnovi provedenog istraživanja anketnim su upitnikom sve postavljene hipoteze (H1, H2, H3) potvrđene. Hipoteza H3 o nužnosti nekoga oblika edukacije o informacijskom opismenjavanju ili uvođenja informacijske pismenosti u kurikulum potvrđena je, ali s niskom razlikom u postotcima (55 : 45).

Konačni rezime jest to da je informacijska pismenost nužna kroz sve oblike obrazovanja za različite korisnike, a posebno za buduće studente i kao takva trebala bi

biti dijelom planova i programa kroz različite cikluse obrazovanja. Knjižnice i knjižničari trebaju imati središnju ulogu u informacijskom dobu i biti osposobljeni za informacijsko opismenjavanje kroz različite tečajeve, radionice, programe itd. Modernoga društva ili društva znanja nema bez informacijskog opismenjavanja, a to moraju shvatiti zemlje u razvoju, tranzicijske zemlje, kao što je i sama Bosna i Hercegovina.

Literatura

Antulov, Zorica. Visokoškolske knjižnice i informacijsko opismenjavanje studenata : zašto je ono danas toliko potrebno. // Knjižničarstvo: glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema 23, 1(2019), str. 25-44.

Dizdar, Senada. Informacijska pismenost – metakompetencija za cjeloživotno učenje. Sarajevo: Filozofski fakultet, Odsjek za komparativnu književnost i bibliotekarstvo, 2000.

Hasenay, Sanda, Mokriš-Marendić, Svjetlana. Informacijsko opismenjavanje korisnika Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek i Knjižnice Prehrambeno-tehnološkog fakulteta u Osijeku.// Kemija u industriji. Iz naših knjižnica 57, 12(2008), str. 556–558.

Hasanay, Sanda; Šuvak-Pirić, Ivana; Mokriš, Svjetlana; Horvat, Ines. Informacijska pismenost korisnika fakultetske knjižnice. // Libellarium 8, 2(2015), str. 147. – 160.

Jokić, Andrea; Koljenik, Dragana; Faletar Tanacković, Sanjica; Badurina, Boris. Vještine informacijske i informatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku: pilot-istraživanje. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 59, 3/4(2016), str. 63-92.

Kiš, Kristina; Plaščak, Bernardica. Kompetencije knjižnične i informacijske pismenosti od škole do fakulteta. // Knjižničarstvo : glasnik Društva knjižničara Slavonije, Baranje i Srijema 14, 1/2(2020), str. 113-135.

Kuiper, Els; Volman, Monique; Terwell, Jan. Student's use of Web literacy skills and strategies: searching: Reading and evaluating Web information. // Information research 13, 3(2008).

Lasić-Lazić, Jadranka; László, Marija; Boras, Damir. Informacijsko čitanje. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 2008.

Lau, Jesús. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju: završna verzija. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011.

Leaning, Marcus. An approach to digital literacy through the integration of media and information literacy. // Media and Communication 7, 2(2019), str. 4–13. DOI: 10.17645/mac.v7i2.1931.2019:5

Mandušić, Dubravka. Informacijska pismenost kao ključni čimbenik obrazovanja u visokoobrazovnim sustavima Republike Hrvatske (magistarski rad). Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, 2006.

Marković, Biljana. Važnost informacijske pismenosti za upravljanje zdravstvenim sustavom Republike Hrvatske. // Bilten hrvatskoga društva za medicinsku informatiku 17, 1 (2021), str. 33-42.

Markulin, Helena; Petrak, Jelka. Informacijsko opismenjavanje studenata Medicine kroz izborne predmete : praksa Središnje medicinske knjižnice Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 61, 2(2018), str. 239-255.

Radičević, Vesna. Strategija razvoja visokoškolske knjižnice kao dio razvojne strategije visokoškolske ustanove. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 56, 1/2(2013), str. 123-136.

Rubinić, Dora; Stričević, Ivanka. Visokoškolska knjižnica u programima informacijskog opismenjavanja studenata : istraživanje programa sveučilišne knjižnice Sveučilišta Karl-Frazens Grass. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 54, 4(2011), str. 23. – 48.

Špiranec, Sonja. Informacijska pismenost – ključ za cjeloživotno učenje.// Edupoint 3, 17 (2003), str. 4-14.

Tokić Marić, Silvana; Ledić, Sanja. Visokoškolske knjižnice i informacijska pismenost. // Suvremena pitanja 12, 23 (2017), str. 22-40.